

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

Rakentamislakia ei tulisi muuttaa siten, että digitalisaation edistämisen tavoitteista luovutaan tai niitä ehdollistetaan tai- ja jos-lauseilla. Ehdotuksessa mainitaan useammassa kohdassa, että digitalisaatiota tulisi aktiivisesti edistää hallituksen strategialla sekä lainsäädännöllä lisäten rakennusprosessin tuottavuuden parantamista sekä hallinnan tehostamista, mutta samalla ollaan luomassa sellaista ehdotusta, mikä ei velvoita juuri minkäänlaiseen tietomallin toimittamiseen, ehdollisten kirjausten vuoksi. Ehdotuksessa myös todetaan, että digitaalisten vaatimusten kautta voidaan vähentää huomattavasti rakentamislupahakemuksen käsittelyaikoja ja rakentamisaikaisista valvontaa. Lisäksi kirjoitetaan, että tietomallipohjaiset ratkaisut ovat rakentamisalan keskeisiä muutosvoimia. Juuri näitä tavoitteita kohti lain tulisi selväsanaisesti alaa ohjata.

Viitaten esimerkiksi perustelumuiustiossa kohtaan 4.2.21 Vaikutukset kotitalouksiin “Lupakäsittelyn yhteydessä toimitettaisiin myös rakennussuunnittelussa käytetty tietomalli pääpiirustustasoisena, jos suunnittelu on tehty tietomallintamalla”. Valintaa ei voi jättää rakennushankkeeseen ryhtyvälle, koska viranomaisilla ei ole mahdollista valvoa mitä hankkeissa sisäisesti tehdään, ja tietomallintaminen ei saa eriytyä viralliseen viranomaiselle näytettävään ja sisäiseen menettelytapaan. Tämä tuottaisi ylimääräistä työtä eikä tehosta alan toimintaa tai tuottavuutta. Määrittely tulisi tehdä rakennustyypeittäin tai rakennuksen koon mukaan niin, että asetetaan selkeä raja tietomallinnusvaatimukselle.

Rakennussuunnitelmien lisäksi tietomallinnusvaatimukset tulisi ulottaa erityissuunnitelmiin, sillä esimerkiksi ilmanvaihto- sekä vesi- ja viemärisuunnitelmat ovat keskeisiä järjestelmiä rakennuksen terveellisyyden kannalta ja sitä myöten tärkeä osa myös rakentamislupaprosessia.

Digitalisaation edistämiseen kuuluu olennaisesti se, että digitaalisten ratkaisujen yhteydessä asioita on ajateltava uudella tavalla teknologian pohjalta ja terminologian perusteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta ratkaisut vakiintuvat sekä alan ymmärryksessä että käytännön työssä.

Lakiehdotuksessa pykälän 61 muotoilua on muutettu seuraavasti ”rakennuksen rakennussuunnitelmien laadinnassa tehty pääpiirustustasoinen suunnitelmamalli tai tiedot koneluettavassa muodossa”. Huomautamme painavasti, että ”pääpiirustustasoinen suunnitelmamalli” ei ole alan tunnistama termi, eikä tietomallintamisen vaatimuksia voida ylipäättänsä kuvata analogisen maailman piirustuslogiikalla. Voimassa oleva lain kirjaus ”rakennuksen rakennussuunnitelmia vastaava suunnitelmamalli” on parempi, eikä sen logiikkaa pidä muuttaa eikä sitä pidä jättää ehdolliseksi ilman raja-arvoa esimerkiksi rakennuksen koon mukaan.

Ehdotamme pykälän ja muiden lain osien, joissa tietomalli tai tietomallimuotoinen, mainitaan, muuttamista kansainvälisten standardien, erityisesti ISO 19650 sisällön ja yhteentoimivuusalustalla olevan kyseisen standardin sanaston mukaiseksi, jotta lain asettamat vaatimukset ovat linjassa digitaalisen ajattelutavan kanssa. Tietomallin sijaan tulisi käyttää termiä informaatiomalli. Myöskään perustelumuiotiossa ei tulisi käyttää standardin sisällöstä poikkeavaa terminologiaa.

Kun Building Information Modelling, BIM eli informaatiomallintaminen tuli Suomeen muutamia vuosikymmeniä sitten, termi käännettiin aluksi tuotemallintamiseksi ja sitten tietomallintamiseksi, vaikka myöhemmin huomattiin, että käänös ei ole paras mahdollinen. Data, informaatio ja tieto eivät ole käsitteinä toistensa synonyymeja. Termillä tietomalli viitataan yleisesti yhteentoimivuusalustalla ja ylipäättänsä RYHTI-hankkeessa loogisiin tietomalleihin, joka on eri asia kuin informaatiomalli. Jos rakentamislakiin jää termi tietomalli, se tulee aiheuttamaan ristiriitoja eikä tue kiinteistö- ja rakentamisalan informaatiohallinnan kehitystä ja alan digitalisaatiota. On erittäin tärkeää luoda kaikille kiinteistö- ja rakentamisalan toimijoille yhteinen terminologinen pohja ja sitä kautta ymmärrys kehityksen suunnasta, teknisistä ratkaisuista sekä standardien mukaisista toimintatavoista.

Mikäli lakiin jää termejä, jotka eivät ole standardien mukaisia niin sisällöltään kuin logiikaltaan, joudutaan lain asetuksessa määrittelemään terminologia uudelleen. Tällöin on myös riski, että asetuksessa käytetään ristiriitaista terminologiaa, joka ei ohjaa alan toimintaa tehokkaasti.

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyysarviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

Muu kommentti [Ei kommenttia.]

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

Rakentamisalan tuottavuus ei ole kasvanut vuosikymmeniin. Tuottamattomuus johtuu ennen kaikkea ongelmista suunnittelun ja työmaan välisessä kommunikaatiossa ja työn koordinoinnissa (Building 2030 -tutkimusohjelma, Aalto-yliopisto). Eli informaatio ei välity rakentamisalla, vaan sitä

hukataan, mikä aiheuttaa tehottomuutta. Mikäli informaatiomallintamisen (BIM) vaatimukset tehdään mahdollisiksi ja ne eivät sisällöltään ohjaa alan toimintaa, se vesittää tavoitteen rakentamisalan tuottavuuden parantamisesta. Rakentamislupaan kohdistuvien informaatiomallinnusvaatimusten on nimenomaan ohjattava alan nykyisten toimintatapojen parantamiseen ja tehostamiseen. Suunnittelu tehdään jo laajasti mallinnuspohjaisesti, mutta sen ollessa epätäydellistä ja vakioimatonta, oleellista rakennukseen liittyvää ja työtä helpottavaa informaatiota hukataan enemmän kuin sitä välittyy oikeaan paikkaan. Sitä myöten informaation koneluettavuus ja toimintojen automatisaatio, kuten rakentamislupahakemusten tarkastuksen automatisointi, ei onnistu. Rakentamislain asettamien vaatimusten on oltava sillä tasolla, että informaatiomallintamista todella vaaditaan, jotta rakentamisalan tuottavuutta voidaan parantaa ja toimintaa tehostaa.

4. Kommenteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

Ei kommenttia.

5. Kommenteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

Ei kommenttia.

6. Kommenteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Ei kommenttia.

Lehikoinen Annina
buildingSMART Finland - buildingSMART Finland, buildingSMART
Internationalin kansallinen Chapter, puolesta Chapter Business Manager
Annina Lehikoinen ja buildingSMART Finland talotoimialan puheenjohtaja
Marko Rajala